

Molts racons plens d'orquídies

Josep M. Panareda

A llarg de la primavera i començament d'estiu molts racons del Montseny s'omplen d'orquídies de manera ben natural. S'han escrit llibres i articles i s'han preparat exposicions i conferències. Hi ha també qui s'ofereix a acompanyar-nos a descobrir-les.

●●● No us imagineu pas que trobareu orquídies com les que hi ha a les botigues! Les nostres, les naturals del Montseny, són en general més petites, però molt més boniques. Això sí, per observar les orquídies autòctones ens haurem d'ajupir, com si fos obligat fer una magistral reverència davant de la seva bellesa.

●●● Què tenen d'especial les orquídies? Les orquídies constitueixen una de les famílies més modernes i evolucionades de les plantes. N'hi ha més de 25 mil espècies, la majoria pròpies de les regions tropicals, on han evolucionat amb flors ben vistoses; moltes viuen damunt dels arbres. A Catalunya, n'hi ha poc més de 80, i al Montseny prop de 50, i totes són terrestres.

●●● La majoria de les orquídies necessiten altres organismes per subsistir. Algunes només parcialment i d'altres gairebé en la seva totalitat; són més o menys paràsites. Les primeres són verdes, i les segones marronoses o violàcies. El niu d'ocell, per exemple, no té clorofil·la i obté els nutrients de restes orgàniques; el conjunt de la planta és d'un marró clar. Moltes orquídies tenen una forta dependència amb els fongs, la presència dels quals és indispensable per a la

germinació de les llavors. En algunes espècies la col·laboració dels fongs és de per vida.

●●● El més sorprenent de les nostres orquídies són les flors, amb estratègies realment complicades per fecundar-se. D'entrada veiem la flor invertida, de manera que el label, que és el pètal més gros i cridaner, és a la part baixa, quan en realitat li correspondria la part alta; ho podeu comprovar observant l'ovari que és rebregat fins a fer una volta de 180°. Sovint la forma i el color del label imita a un insecte, de manera que els mascles es posen al damunt pensant copular, i l'única cosa que fan es remenar els sacs plens de pol·len, endur-se'ls enganxats a l'abdomen per deixar-los en una altra flor tot intentant fer el mateix. Així hi ha una fecundació creuada. En algunes espècies, les flors contenen nèctar, que és com un premi de consolació.

●●● Cada flor pot produir centenars de llavors, que són minúscules, com un polsim que el vent escampa. Us imagineu quantes orquídies hi hauria si totes les llavors germinessin? Això no passa perquè són tan petites que no contenen elements nutritius, com succeeix en la mongeta. Per germinar necessiten un fong concret, que els ofereixi els nutrients inicials. I això esdevé molt poques vegades, malgrat que les llavors es conservin molts anys en el terra. Si una llavor té la gran sort, al cap d'un temps germina i comença el seu cicle fins a la floració, que pot durar uns quants anys, en funció de les condicions ambientals.

●●● On hi ha orquídies? A l'entorn de Palau no n'hi ha gaires, amb sort en podreu observar poc més de mitja dotzena, i sempre en quantitats baixes. La més corrent en els boscos i matollars és el clavell violaci, que és d'un morat fosc; abans de florir té aspecte d'espàrrec que surt ben recte del terra; normalment creixen un grupet junts. On hi ha moltes orquídies és a la Calma, en gairebé qualsevol racó desforestat en trobareu, sobretot entre l'abril i el juny. També n'hi ha moltes cap al Congost i cap a la Plana de Vic.

Dibuix de l'abellera groga amb flor, fulles i tubercles: Maravillas Boccio.

Fixeu-vos que on n'hi ha més és en els llocs on hi ha calç. Un bon exemple de les orquídies montsenyenes és l'abellera groga, que ens ha dibuixat la Maravillas amb una flor, les fulles i els tubercles.